

APROB
rector al Institutului de Criminologie,
doctor în drept, profesor universitar

Valeriu Bujor

„14”

2018

REGULAMENT

cu privire la stimularea și distingerea descoperirilor criminologice

1. Prevederi generale

- 1.1. Acest regulament prevede modul și scara de măsurare a descoperirilor criminologice ale lucrătorilor Institutului de Științe Penale și Criminologie Aplicată (în continuare, Institutul de Criminologie) și ale altor cercetători științifici din țară și din străinătate, în vederea stimulării și distingerii lor pentru descoperirile criminologice făcute.
- 1.2. Regulamentul are menirea de a stimula mari descoperiri criminologice și de a răsplăti munca oamenilor de știință care au făcut cele mai mari descoperiri criminologice, avînd în vedere profilul criminologic al institutului.
- 1.3. Instituirea practicii de distingere a marilor descoperiri criminologice dă curs năzuinței Institutului de Criminologie de a se afirma deplin ca un centru științific de însemnătate națională și internațională în domeniu.

2. Scara de măsurare a descoperirilor criminologice

A	AA	Teorie generală despre cunoașterea științifică
	AB	Metodă de cercetare științifică
	AC	Lege atotcuprinzătoare (principiu universal)
B	BA	Teorie generală despre cunoașterea criminologică
	BB	Teorie criminologică generală despre criminalitate
	BC	Teorie criminologică generală despre prevenirea criminalității
	BD	Lege criminologică generală
	BE	Metodă de analiză criminologică
	BF	Metodă de prevenire a criminalității
C	CA	Sistematizare a cunoștințelor criminologice generale

	CB	Însușire generală a cunoașterii criminologice
	CC	Însușire generală a criminalității
	CD	Cauza criminalității
	CE	Însușire generală a prevenirii criminalității
	CF	Clasificare sau tipologizare criminologică generală
D	DA	Tehnică de cunoaștere criminologică
	DB	Tehnică de prevenire a criminalității
	DC	Problematizare criminologică generală
E	EA	Teorie particulară despre cunoașterea criminologică
	EB	Teorie criminologică particulară despre criminalitate
	EC	Teorie criminologică particulară despre prevenirea criminalității
	ED	Lege criminologică particulară
F	FA	Procedeu de cunoaștere criminologică
	FB	Condiție a criminalității
	FC	Sistematizare a cunoștințelor criminologice particulare
	FD	Clasificare sau tipologizare criminologică particulară
	FE	Însușire generală a unui tip de criminalitate sau de crime
	FF	Cauza unui tip de criminalitate sau de crime
G	GA	Unealtă sau mijloc de cunoaștere criminologică
	GB	Însușire particulară a cunoașterii criminologice
	GC	Condiție a unui tip de criminalitate sau de crime
	GD	Însușire particulară a criminalității
	GE	Procedeu de prevenire a criminalității
	GF	Unealtă sau mijloc de prevenire a criminalității
	GG	Însușire particulară a prevenirii criminalității
	GH	Problematizare criminologică particulară

3. Descrierea indicatorilor din scara de măsurare a descoperirilor criminologice

3.1. Principiile măsurării descoperirilor criminologice.

3.1.1. Cercetarea criminologică este îndreptată spre (a) cunoașterea criminologică, (b) criminalitate și (c) prevenirea criminalității. Cunoașterea criminologică este compusă din (a) cercetarea criminologică, care capătă cunoștințe generale (nелеgate de loc și timp) și (b) analiza criminologică, care capătă cunoștințe concrete (legate de loc și timp). Cercetarea criminologică, analiza criminologică și prevenirea criminalității folosește metode, tehnici, procedee, unelte și mijloace. Prevenirea criminalității cuprinde cercetarea, învățămîntul și practica criminologică. Cea mai mare însemnătate o au cunoștințele despre cunoașterea criminologică, deoarece fără acestea nu pot fi căpătate cunoștințe despre criminalitate și despre prevenirea criminalității. Cunoștințele despre criminalitate au o însemnătate mai mare decît cele despre prevenirea criminalității, pentru că prevenirea pleacă de la cunoștințele despre însușirile și factorii criminalității.

3.1.2. Cunoștințele criminologice pot fi generale și particulare. Generalitatea sau particularitatea cunoștințelor criminologice este neasemănătoare. Cea mai mare însemnătate o au cunoștințele criminologice generale, dat fiind faptul că ele fac

cu puțință schimbări mari în folosul omului. Cunoștințele generale despre criminalitate au o însemnătate mai mare decât cunoștințele particulare despre cunoașterea criminologică, în timp ce cunoștințele generale despre prevenirea criminalității au o însemnătate mai mare decât cunoștințele particulare despre criminalitate.

3.1.3. Cunoștințele criminologice pot fi argumentate sau neargumentate. Argumentarea poate fi teoretică (judecați) sau empirică (fapte). Unii cercetători științifici vin cu afirmații și argumente, iar alții vin numai cu afirmații sau numai cu argumente. Toate au o însemnătate pentru știință, adică și afirmațiile, și argumentele.

3.1.4. Cunoștințele criminologice îmbracă veșminte neasemănătoare. Poate fi o teorie, o metodă, o lege, o sistematizare, o însușire, o cauză, o clasificare sau o tipologizare, o tehnică, o problematizare, o regularitate, un procedeu, o condiție, o unealtă, precum și un mijloc.

3.2. Criteriile de însemnătate.

3.2.1. După însemnătate, descoperirile criminologice pot fi rînduite, folosind următoarele trei criterii, și anume: *întîietate* (cunoaștere, criminalitate și prevenire), *generalitate* (generale și particulare) și *fel* (teorie, metodă, lege, sistematizare, însușire, cauză, clasificare sau tipologizare, tehnică, problematizare, regularitate, procedeu, condiție, unealtă, precum și mijloc).

3.3. Descrierea indicatorilor.

3.3.1. **AA. Teorie generală despre cunoașterea științifică.** Prin teorie se înțelege nu o afirmație singulară, ci o mulțime de afirmații legate între ele. Poate fi o singură sau câteva afirmații de căpătii, dar ele sînt numai miezul unei teorii. Cercetătorul științific își dezvoltă afirmațiile de căpătii, legîndu-le de multe alte afirmații care le întregesc înțelesul, într-o scriere lungă. Ea nu se poate regăsi în câteva cuvinte sau în câteva rînduri, ba chiar nu se pot regăsi nici în câteva pagini. Se cere o lucrare mai cuprinzătoare pentru a putea vorbi despre o teorie, în înțelesul acestei metodologii de măsurare a descoperirilor criminologice. O teorie generală despre cunoașterea științifică ne vorbește pe larg despre ceea ce este cunoașterea științifică. Ea ne dezvăluie neapărat esența cunoașterii științifice, adică acea însușire generală care o distinge de toate celelalte feluri de cunoaștere omenească. Cea mai mare descoperire științifică și criminologică este o teorie generală despre cunoașterea științifică, deoarece nu putem face o cunoaștere științifică fără a ști ce este o cunoaștere științifică. Nici chiar puterea noastră înnăscută de cunoaștere a lumii, care este foarte apropiată și chiar se suprapune în mare parte cu cea științifică la unii oameni, nu este îndeajuns, pentru că nu poate fi despărțită de alte feluri de cunoaștere a lumii. O teorie generală despre cunoașterea științifică cuprinde, de asemenea, însușirile generale ale cunoașterii științifice, care se regăsesc în cunoașterea din toate ramurile științei, printre care se află și criminologia. Cunoașterea criminologică, ca și cea din toate celelalte ramuri ale științei, este așezată pe teoria generală despre cunoașterea științifică.

3.3.2. **AB. Metodă de cercetare științifică.** Metoda ne ajută să descoperim toate celelalte cunoștințe. Descoperirea ei premerge tuturor celorlalte descoperiri științifice. Metoda este începutul cunoașterii. Metoda recunoscută de oamenii de știință este măsura științificității cunoștințelor pe care ei le capătă prin cercetările pe care le desfășoară. Toate ramurile științei folosesc aceleași metode de cercetare. Neasemănările se regăsesc în ceea ce ține de procedee, unelte și mijloace. Bu-

năoară, criminologii nu folosesc microscopul sau telescopul. Iată de ce descoperirea unei metode de cercetare criminologică înseamnă, de fapt, o descoperire a unei metode de cercetare științifică. Ea poate fi folosită în toate celelalte ramuri ale științei. Chiar dacă sînt oarecum cunoscute, împărțirea limpede în metode, tehnici și procedee a acestora se cade a fi asemuită cu descoperirea unei metode de cercetare științifică și privită ca o mare descoperire științifică. Dacă însă un cercetător științific asemuiește metodele cu tehnicile și procedeele, atunci descoperirea unei metode urmează a fi privită ca o descoperire a unui procedeu de cercetare. Această asemuire ne spune că cercetătorul nu a făcut o descoperire deplină. Ea ar putea fi dusă pînă la capăt de un alt cercetător științific. Bineînțeles că, peste ani, cercetătorii care vor căuta însemnătatea istorică a descoperirii unei metode de cercetare științifică o vor privi ca o descoperire nu a unui procedeu, ci a unei metode, chiar dacă ea nu a fost conștientizată, adică deplină. O metodă de cercetare științifică poate fi descoperită, numai urmînd firul unei teorii generale despre cunoașterea științifică. De aceea, descoperirea unei metode de cercetare științifică este mai mică decît descoperirea unei teorii generale despre cunoașterea științifică. De o însemnătate științifică apropiată este și descoperirea metodelor de verificare a cunoștințelor căpătate printr-o cercetare criminologică. Metodele de verificare a cunoștințelor sînt aceleași pentru toate ramurile științei.

3.3.3. **AC.** *Lege atotcuprinzătoare (principiu universal).* Unele legi stăpînesc lumea întreagă, care cuprinde și criminalitatea. Aceste legi sînt descoperite nu numai de gînditorii care le caută voit, ci și de cercetătorii științifici, oricare ar fi ramura științifică pe care au îmbrățișat-o. Cunoștințele științifice despre legile universale sau despre alte laturi ale lumii întregi au o mare însemnătate pentru toate ramurile științei, printre care se află și criminologia. Criminologii folosesc cunoștințele despre lumea întreagă în cunoașterea criminologică. De aceea, cunoștințele despre lumea întreagă sînt mai prețioase decît toate celelalte cunoștințe științifice, adică fizice, chimice, sociologice, criminologice ș.a. Bunăoară, un criminolog poate descoperi cunoștințe noi despre spațiu sau timp, care vor fi folosite într-o parte sau în toate celelalte ramuri ale științei. Totuși, ele nu pot fi mai prețioase decît cunoștințele care țin de metodologia cercetării științifice, deoarece metodele de cunoaștere sînt o cale care duce spre toate celelalte cunoștințe. Mai mult decît atît, metoda științifică prin care au fost căpătate cunoștințele le face științifice. Nu putem vorbi despre cunoștințe științifice fără metode științifice de descoperire a lor.

3.3.4. **BA.** *Teorie generală despre cunoașterea criminologică.* Dincolo de însușirile ei generale, cunoașterea științifică are unele particularități care țin de ramurile științei. Plecînd de la aceste particularități, criminologia își țese o teorie despre cunoașterea criminologică. Criminologii țes și teorii despre cercetarea criminologică, analiza criminologică, prezicerea criminologică sau evaluarea criminologică. Aceste teorii lasă o urmă adîncă pe cercetările criminologice. Iată de ce cele dintîi au o însemnătate mai mare decît cele din urmă. Teoriile despre cunoașterea criminologică îi învață pe criminologi cum să cunoască criminalitatea și cum să descopere căi de stăpînire a acesteia. Căpătarea cunoștințelor despre cunoașterea criminologică premerge cunoașterii criminalității, iar cunoașterea criminalității premerge prevenirii criminalității. Mărimea unei asemenea desco-

periri este dată și de mulțimea de cunoștințe din care este țesută o teorie științifică.

- 3.3.5. **BB.** *Teorie criminologică generală despre criminalitate.* Sînt teorii criminologice generale care ne vorbesc despre esența criminalității și a crimei, dar și teorii criminologice generale care ne vorbesc despre cauza criminalității și a crimei. Unii criminologi pot lega cunoștințele despre esență și cauză într-o singură teorie criminologică cuprinzătoare. Teoriile criminologice despre esența crimei pot privi crima atît ca o interdicție socială, cît și ca o purtare omenească care o încalcă. Cunoașterea esenței criminalității ne ajută să vedem neasemănarea acesteia cu toate celelalte fenomene din lume. Pe de altă parte, cunoștințele despre cauza criminalității fac cu putință prevenirea ei. Generale sînt și teoriile criminologice despre criminal, victimă și urmările criminalității, deși sînt așezate pe cunoștințele generale despre crimă și criminalitate, cele care privesc esența acestora. Cunoașterea însușirilor criminalului și ale victimei ne ajută la prevenirea criminalității. Însemnătatea cunoașterii urmărilor criminalității ne ajută nu numai la înlăturarea răului făcut, ci mai ales la măsurarea răului care a fost sau poate fi făcut. Teoriile criminologice generale sînt descoperiri științifice mai mici decît teoriile despre cunoașterea criminologică, deoarece nu pot fi țesute fără acestea.
- 3.3.6. **BC.** *Teorie criminologică generală despre prevenirea criminalității.* Deși este generală, o teorie criminologică despre prevenirea criminalității are o însemnătate mai mică decît o teorie criminologică despre criminalitate. O teorie despre prevenire este lucrată cu cunoștințele pe care le aduce o teorie despre criminalitate. Prin urmare, poate fi înfiripată o teorie criminologică generală despre prevenirea criminalității numai după ce a fost țesută o teorie criminologică generală despre criminalitate.
- 3.3.7. **BD.** *Lege criminologică generală.* Faptul că esența și cauza este una, iar legile sînt multe ne spune că descoperirea unei legi criminologice are o însemnătate mai mică decît descoperirea cauzei și, mai ales, a esenței, fără de care fenomenul nu poate fi recunoscut fără greșeală. Esența și cauza, ca și urmarea sau însușirile esențiale ale victimei și ale criminalului sînt întotdeauna de față, în timp ce legile criminologice își spun cuvîntul trecător, chiar dacă o fac cu o mare putere. Descoperirea unor legi criminologice are o mare însemnătate, deoarece face cu putință prevederea și prevenirea unor creșteri puternice ale criminalității sau, mai bine spus, a înrăutățirii puternice a stării criminalității. Totuși, descoperirea unei legi criminologice este mai mare decît descoperirea cauzei criminalității, atunci cînd cercetătorul științific numai o numește pe cea din urmă, dar nu o demonstrează sau îi dă o explicație desfășurată. De o însemnătate apropiată este descoperirea unei regularități criminologice generale.
- 3.3.8. **BE.** *Metodă de analiză criminologică.* Metodele de analiză criminologică au o însemnătate mai mică decît metodele de cercetare criminologică. Este adevărat că unele metode de cercetare criminologică sînt folosite în analiza criminologică, cum ar fi metoda statistică sau metoda documentară. Pe de altă parte, metodologia de analiză criminologică cuprinde, bunăoară, metodele de evaluare a activității anticrimă, de care cercetarea criminologică nu are nevoie. Cu ajutorul metodelor de cercetare criminologică sînt descoperite cunoștințe criminologice generale (bunăoară, care factori dau naștere crimelor), iar cu ajutorul metodelor de analiză criminologică sînt căpătate cunoștințe criminologice concrete (bună-

oară, care factori au dat naștere infracțiunilor de huliganism în anul 2017 în municipiul Chișinău). Cunoștințele criminologice concrete sînt căpătate plecînd de la cunoștințele criminologice generale (bunăoară, cunoștințele criminologice despre determinismul criminogen și factorii criminalității, ai unor tipuri de criminalitate sau ai unor tipuri de crime). Mai mult decît atît, la descoperirea metodelor de analiză criminologică sînt folosite metodele de cercetare criminologică. Dacă cercetătorul științific nu vede neasemănarea dintre metodă, tehnică și procedeu, atunci descoperirea lui este de mărimea descoperirii unui procedeu de analiză, căci nu a fost dusă pînă la capăt. Numai măsurarea istorică de mai tîrziu îi va da o altă mărime. La fel, descoperirea unei metode de cunoaștere criminologică care poate fi folosită atît în cercetarea, cît și în analiza criminologică va fi privită ca o descoperire a unei metode de analiză criminologică, atunci cînd descoperitorului i-a scăpat din vedere putința folosirii ei și în cercetarea criminologică. Criminologul care vede că o metodă de analiză poate fi folosită în cercetarea criminologică descoperă o metodă de cercetare criminologică.

- 3.3.9. **BF. Metodă de prevenire a criminalității.** Urmează a fi puse în această despărțitură metodele de prevenire atît a criminalității, cît și a crimelor. Metodele și tehnicile de prevenire sînt aceleași pentru criminalitate și pentru purtările criminale ale unui ins sau ale unui grup de inși. Neasemănarea se arată numai în ceea ce privește procedeele, uneltele și mijloacele de prevenire. Nu poate fi mai mare descoperirea unei metode de prevenire decît a unei metode de analiză și, mai ales, a unei metode de cercetare criminologică. Prevenirea este cu puțință numai după cunoașterea criminalității, în timp ce cunoașterea nu poate fi înfăptuită fără metode de cunoaștere. Descoperirea unei metode de prevenire a criminalității este de mărimea descoperirii unui procedeu de prevenire, atunci cînd cercetătorul științific nu vede neasemănarea dintre metodă, tehnică sau procedeu. Această neputință de a vedea neasemănarea ne spune că cunoașterea nu a fost dusă pînă la capăt.
- 3.3.10. **CA. Sistematizare a cunoștințelor criminologice generale.** Pot fi sistematizați, bunăoară, factorii sau părțile unui lucru. Cercetătorul științific arată cum se înlanțuie cauzele, alcătuiind un lanț causal, sau părțile activității criminologice. Sistematizarea are o însemnătate atît de mare, deoarece aduce o cunoaștere cuprinzătoare a cunoașterii, criminalității sau a prevenirii. Ea nu se ridică la înălțimea unei teorii criminologice, pentru că se conduce de aceasta. Este vorba despre acele sistematizări ale cunoștințelor care nu dau naștere unei noi teorii criminologice generale. Este generală sistematizarea care cuprinde laturile generale ale cunoașterii criminologice, ale criminalității sau ale prevenirii criminalității.
- 3.3.11. **CB. Însușire generală a cunoașterii criminologice.** Dincolo de metode, tehnici și procedee, metodologia de cercetare cuprinde formule, reguli, principii și alte cunoștințe. Dacă cercetătorul științific a descoperit o metodă, sau o tehnică, sau un procedeu de cercetare criminologică și o formulă de aplicare, atunci el a făcut două descoperiri științifice. Este o însușire generală numai acea regulă, formula ș.a. care nu ține de o singură tehnică sau de un singur procedeu de cunoaștere criminologică. Sînt generale însușirile care țin de cunoașterea, cercetarea, analiza, precizarea și evaluarea criminologică. La acestea, se adaugă însușirile metodelor, căci orice cunoaștere este făcută cu ajutorul unei metode. O însușire generală are o însemnătate mai mare decît o mulțime de însușiri particulare,

chiar dacă acestea din urmă au fost unite într-o teorie, dat fiind faptul că latura cîtimească a lucrurilor este de o însemnătate mai mică. Are aceeași mărime descoperirea unei însușiri generale și descoperirea unor argumente, teoretice sau empirice, care adevăresc că fenomenul cercetat are o asemenea trăsătură sau, din opus, ne spun că acesta nu are o așa însușire ori că ea este nu generală, ci particulară.

- 3.3.12. **CC.** *Însușire generală a criminalității.* Descoperirea unei trăsături generale a criminalității este mai însemnată decît cunoașterea cauzei criminalității, pentru că ea ne ajută să vedem neasemănarea dintre criminalitate și celelalte fenomene din lume. Nu putem căuta cauza unui fenomen fără a ști cum el arată! Cunoașterea unei însușiri generale nu se ridică la înălțimea unei teorii, căci cea de-a doua este ceva mai mult. O teorie nu numai că ne vorbește despre cel puțin o trăsătură generală, ci și ne arată legăturile ei cu alte însușiri ale aceluiași sau ale altor fenomene. Este generală însușirea care se regăsește la toate fenomenele de același fel sau, atunci cînd vorbim despre fenomene statistice, la cea mai mare parte dintre acestea.
- 3.3.13. **CD.** *Cauza criminalității.* Cunoașterea cauzei înseamnă o cunoștință de cea mai mare generalitate despre criminalitate. De aceea, descoperirea acesteia este mai mare decît a unei însușiri generale a prevenirii criminalității. Nu putem preveni ceva, fără a ști ce vrem să prevenim, căci prevenirea țintește cauza, condițiile și însușirile criminalității. De această mărime este descoperirea nu numai a cauzei, ci și a unor argumente, teoretice sau empirice, care adevăresc legătura cauzală dintre cele două fenomene sau, din opus, ne spun că nu este o asemenea legătură. De o mărime apropiată este descoperirea unei condiții fără de care nașterea crimelor nu este cu puțință, numită în terminologia științifică și condiție absolut necesară. Cu toate că vorbim despre cauză, avem în vedere și felul în care cauza este înrîurită de cauza ei ori de o condiție sau de mai multe condiții odată, și altele asemănătoare.
- 3.3.14. **CE.** *Însușire generală a prevenirii criminalității.* Aceste descoperiri criminologice cuprind atît trăsăturile prevenirii criminalității, cît și trăsăturile metodelor de prevenire. Este vorba și despre reguli de aplicare, și despre orice altă latură. Din opus, însușirile tehnicilor și procedeele, ca și cele ale uneltelor și mijloacelor de aplicare a metodelor de prevenire sînt însușiri particulare ale prevenirii criminalității. De această mărime sînt și argumentele, teoretice sau empirice, care adevăresc că prevenirea ori metodele ei au o asemenea însușire și că ea este generală sau care adevăresc opusul, adică că prevenirea ori metodele ei nu au o așa însușire ori că această însușire nu este generală.
- 3.3.15. **CF.** *Clasificare sau tipologizare criminologică generală.* Clasificările și tipologizările pot ține de cunoașterea criminologică, de criminalitate sau de prevenirea criminalității. Sînt generale clasificările și tipologizările care cuprind cunoștințe generale. Bunăoară, desprinderea tipurilor de criminali este o tipologizare generală, iar desprinderea tipurilor de criminali recidiviști este o tipologizare particulară. Clasificarea și tipologizarea generală este o descoperire mai mică decît sistematizarea cunoștințelor generale, deoarece sistematizarea poate cuprinde cîteva clasificări și tipologii, ba chiar poate face un sistem de clasificări și tipologii. Pe de altă parte, clasificarea și tipologizarea este făcută, plecînd de la cunoștințe generale, pe care le descompune în cunoștințe de o generalitate

mai mică. Prin urmare, acestea sînt o descoperire mai mică decît descoperirea unei trăsături generale.

- 3.3.16. **DA.** *Tehnică de cunoaștere criminologică.* O metodă de cunoaștere criminologică poate fi aplicată prin mai multe tehnici. Însemnătatea unei așa descoperiri este mai mică, căci ea nu aduce, ci întărește cunoașterea criminologică. Oricare ar fi tehnica de aplicare, esența metodei rămîne aceeași. Dacă descoperitorul unei tehnici de cercetare criminologică nu o poate discerne de metode și de procedee, atunci descoperirea este mai puțin prețioasă. Ea nu este deplină și se apropie de mărimea unei descoperiri care a adus cunoașterea unui procedeu de cunoaștere criminologică. Cercetătorul științific care a descoperit numai o trăsătură (regulă ș.a.) a unei tehnici de aplicare a unei metode de cunoaștere criminologică este descoperitorul unei însușiri particulare a cunoașterii criminologice. O tehnică de cunoaștere criminologică ține sau de o metodă de cercetare, sau de o metodă de analiză criminologică (analiză, prezicere sau evaluare).
- 3.3.17. **DB.** *Tehnică de prevenire a criminalității.* Descoperirea unei tehnici de aplicare a unei metode de prevenire nu poate fi mai mare decît descoperirea unei tehnici de aplicare a metodelor de cunoaștere criminologică, pentru că prevenirea urmează cunoașterii. Descoperirea unei trăsături a unei tehnici de aplicare a unei metode de prevenire este de mărimea descoperirii unei însușiri particulare a prevenirii criminalității.
- 3.3.18. **DC.** *Problematizare criminologică generală.* Problematizarea este o căutare a rezolvării unei probleme. S-a întîmplat că cercetătorii științifici au ajuns într-o fundătură, din care nu puteau ieși mult timp. Numai o punere din nou a problemei a urnit carul din loc. De aceea, problematizările au o mare însemnătate pentru cunoașterea criminologică. Problematizarea criminologică generală privește însușirile generale ale cunoașterii criminologice, criminalității, prevenirii criminalității, dar și cauza criminalității. Prin criminalitate, înțelegem, bineînțeles, și criminalul, și urmările, și victima crimei.
- 3.3.19. **EA.** *Teorie particulară despre cunoașterea criminologică.* O teorie particulară despre cunoașterea criminologică poate privi organizarea lucrului de cunoaștere criminologică, trăsăturile de care are nevoie un cercetător științific pentru a înfăptui o cunoaștere criminologică neîntreruptă, însemnătatea socială a cunoașterii criminologice și altele asemănătoare. Sub latura cîtimească, se cere ca o teorie particulară să fie la fel de întinsă ca o teorie generală.
- 3.3.20. **EB.** *Teorie criminologică particulară despre criminalitate.* Putem vorbi despre o teorie criminologică particulară despre criminalitate, atunci cînd avem un noian de cunoștințe criminologice bine împletite, așa încît ele fac un întreg. O asemenea teorie criminologică poate privi un tip de criminalitate (criminalitatea organizată, corupția, criminalitatea de violență ș.a.) sau un tip de crime (omorurile, jafurile și tâlhăriile, violurile ș.a.). Unele teorii criminologice particulare sînt atît de desfășurate și cuprinzătoare, încît ajung să fie niște noțiuni criminologice. Nu putem vorbi despre o teorie criminologică particulară despre criminalitate, atunci cînd cercetătorul științific nu a descoperit esența sau cauza unui tip de criminalitate sau a unui tip de crime. De aproape aceeași mărime sînt și teoriile criminologice despre criminalul, victima sau urmările unui tip de criminalitate sau ale unui tip de crime.
- 3.3.21. **EC.** *Teorie particulară despre prevenirea criminalității.* O teorie particulară despre prevenirea criminalității privește o latură a prevenirii criminalității. Poa-

te fi vorba despre organizarea învățămîntului criminologic sau a practicii de prevenire a criminalității. Descoperirea unei tehnici de prevenire a criminalității este mai mare decît descoperirea unei teorii criminologice particulare despre prevenirea criminalității, dată fiind generalitatea acestor cunoștințe criminologice.

- 3.3.22. **ED.** *Lege criminologică particulară.* Dacă legea criminologică generală le stăpînește pe toate crimele, atunci legea criminologică particulară le stăpînește pe numai o parte din acestea. De aceea, însemnătatea descoperii celor din urmă este mai mică decît însemnătatea descoperirii celor dintîi.
- 3.3.23. **FA.** *Procedeu de cunoaștere criminologică.* O tehnică de cercetare criminologică poate fi aplicată prin mai multe procedee. Însemnătatea descoperirii unui procedeu este mai mică decît a descoperirii unei tehnici, căci procedeul aduce mai puțină cunoaștere. Procedeul poate ține de o tehnică de aplicare a unei metode de cercetare sau de analiză criminologică (analiză, prezicere sau evaluare).
- 3.3.24. **FB.** *Condiție a criminalității.* Dacă cauza este una, atunci condițiile în care ea dă naștere criminalității sînt multe. Prin urmare, cauza este ceva general, iar condiția este ceva particular în nașterea criminalității. Totuși, descoperirea unei condiții a criminalității are o însemnătate mai mare decît descoperirea unei însușiri particulare a criminalității, deoarece condițiile își spun cuvîntul la înfirișarea nu numai a însușirilor particulare, ci și generale ale criminalității. Pe de altă parte, descoperirea unei condiții a criminalității poate fi făcută fără cunoașterea trăsăturilor particulare ale criminalității. De o însemnătate mult mai mare este descoperirea unei condiții fără de care nu este cu puțință nașterea criminalității (condiție absolut necesară). Înlăturarea acesteia este la fel de folositoare ca și înlăturarea cauzei criminalității. De aceea, descoperirea unei atare condiții este aproape de mărimea descoperirii cauzei criminalității.
- 3.3.25. **FC.** *Sistematizare a cunoștințelor criminologice particulare.* Pot fi sistematizări ale cunoștințelor despre trăsăturile particulare ale cunoașterii criminologice, ale criminalității sau ale prevenirii purtărilor criminale.
- 3.3.26. **FD.** *Clasificare sau tipologizare criminologică particulară.* O clasificare sau o tipologizare criminologică particulară poate ține de cunoașterea criminologică, criminalitate sau prevenirea criminalității. Dintre aceste clasificări și tipologii, fac parte cele care au fost făcute, folosind o însușire particulară ca criteriu.
- 3.3.27. **FE.** *Însușire generală a unui tip de criminalitate sau de crime.* Ceea ce este general pentru un tip de criminalitate și cu atît mai mult pentru un tip de crime este particular pentru criminalitate (în întregime). De aceea, descoperirea unei însușiri generale a unui tip de criminalitate este mai mică decît descoperirea unei însușiri generale a criminalității. Este vorba nu despre o generalitate atotcuprinzătoare, ci despre o generalitate statistică, dat fiind faptul că criminalitatea este un fenomen de masă și se supune nu legilor dinamice, ci statistice. Este de aceeași mărime și descoperirea unui fapt sau a unei judecăți care adeverește că o așa trăsătură nu este, este sau are o anumită generalitate.
- 3.3.28. **FF.** *Cauză a unui tip de criminalitate sau de crime.* Toate crimele au aceeași cauză, este ceea ce îl împinge pe om să facă o crimă. Cu toate acestea, unii omoară, alții fură sau înșală, sau... Ceea ce îi face pe unii inși să omoare se regăsește la toate omorurile și le face așa cum sînt, adică crime de omor. Ceea ce este cauză pentru un tip de criminalitate este condiție pentru criminalitate, o condiție care dă chip unei crime (omor, furt, tîlhărie, jaf, înșelătorie ș.a.). Des-

coperirea cauzei unui tip de criminalitate este de o însemnătate mai mică, deoarece o condiție a criminalității poate cuprinde mai multe tipuri de criminalitate, adică este de o generalitate mai mare decât cauza unui tip de criminalitate.

- 3.3.29. **GA.** *Unealtă sau mijloc de cunoaștere criminologică.* Dacă metoda este aplicată printr-o tehnică, iar o tehnică este aplicată printr-un procedeu, atunci procedeul poate cuprinde o unealtă sau un mijloc de cunoaștere. O unealtă de cunoaștere criminologică (chestionar, ghid de întrevvedere, fișă de observare ș.a.) nu mai ajută la înfăptuirea cunoașterii criminologice. De cele mai dese ori, cercetătorul științific își înfiripă singur uneltele de cunoaștere criminologică. Ele rare ori sînt împărtășite lumii științifice și privite ca descoperiri științifice. Totuși, unii cercetători științifici descoperă unelte de cercetare care ușurează simțitor cunoașterea criminologică sau înlătură o parte din greșelile care se pot strecura, atunci cînd sînt folosite alte unelte. De aceea, ele au o mai mică însemnătate științifică.
- 3.3.30. **GB.** *Însușire particulară a cunoașterii criminologice.* Un criminolog poate descoperi o trăsătură particulară a unei metode, tehnici, procedeu, unelte sau mijloc de cunoaștere criminologică (cercetare, analiză, prezicere, evaluare ș.a.). El poate descoperi, de asemenea, o trăsătură particulară a organizării cunoașterii criminologice, a pașilor pe care urmează să îi facă în timpul cunoașterii, a programului de cercetare criminologică, a raportului de prezicere criminologică, a căutării lucrărilor la tema cercetării, a scrierii unei lucrări științifice, a întocmirii unei culegeri de lucrări criminologice, a formulării temelor de cercetare, a operaționalizării conceptelor, a alegerii cadrului teoretic al cercetării, ca și multe altele.
- 3.3.31. **GC.** *Condiție a unui tip de criminalitate sau de crime.* Deși vorbim despre condiție, avem în vedere și felul în care o împrejurare se răsfrînge asupra unui tip de criminalitate ori a unui tip de crime, înrîurește sau este înrîurită de un alt factor, ceea ce iese din aceste înrîuriri, puterea de răsfrîngere a unei împrejurări asupra nașterii unui tip de criminalitate sau a unui tip de crime ș.a.
- 3.3.32. **GD.** *Însușire particulară a criminalității.* Sînt particulare însușirile care se regăsesc numai la o parte din crime fie că țin, fie că nu țin de un tip de criminalitate sau de un tip de crime. Nu putem spune că o trăsătură particulară a criminalității este mai des întîlnită decât o trăsătură particulară a unui tip de criminalitate, o dată ce ponderea unui tip de criminalitate poate fi de o jumătate din crime (criminalitatea care țintește bunurile) sau chiar mai mare (criminalitatea bărbaților). Cercetarea criminologică caută să descopere acele trăsături ale criminalității care nu sînt legate de un loc și de un timp. Din opus, analiza criminologică, care este o activitate practică, este ațintită spre cunoașterea trăsăturilor criminalității care sînt legate de un loc și de un timp. De aceea, cercetarea criminologică nu se apleacă asupra particularului care ține de concret. Unica abatere învoită este cercetarea criminologică care privește istoria criminalității și a prevenirii acesteia. Prin urmare, numai cunoașterea unor trăsături particulare ale criminalității, ale unui tip de criminalitate sau ale unui tip de crime poate fi socotită o descoperire științifică. Cercetătorul științific poate descoperi o trăsătură particulară sau un argument, teoretic ori empiric, care adeverește că criminalitatea are o așa trăsătură și că ea este particulară sau opusul.
- 3.3.33. **GE.** *Procedeu de prevenire a criminalității.* Cel mai bine este atunci cînd cercetătorul științific numește tehnica și metoda, la a căror aplicare folosește pro-

cedeul pe care l-a descoperit. Dacă însă cercetătorul științific nu spune limpede ce este măsura de prevenire a criminalității pe care a descoperit-o, adică metodă, tehnică sau procedeu, atunci ea va fi privită ca un procedeu.

3.3.34. **GF.** *Unealtă sau mijloc de prevenire a criminalității.* Uneori, este nevoie de cunoștințe din alte ramuri ale științei pentru a găsi o unealtă sau un mijloc care ne ajută la prevenirea criminalității, cum ar fi dispozitivele de alarmă pentru mașini și case. De aceea, criminologul se poate mărgini la descoperirea ideii unui asemenea lucru, chiar dacă înfăptuirea acestuia va veni peste ani de zile și va fi făcută de altcineva, adică un cunoscător din altă ramură a științei.

3.3.35. **GG.** *Înșușire particulară a prevenirii criminalității.* De prevenirea criminalității țin metodele, tehnicile, procedeele, uneltele și mijloacele, pregătirea criminologilor, organizarea activității de prevenire, precum și multele altele asemănătoare. Toate acestea au trăsături nu numai generale, ci și particulare, ca orice alt lucru din lume. Sînt însă metodologii, măsuri, mijloace sau unelte de prevenire care pot fi folosite numai într-un loc și într-un timp, adică în împrejurări concrete. Întrucît laturile și lucrurile concrete țin de sarcinile nu ale cercetătorilor, ci ale practicienilor, ele nu sînt descoperiri științifice.

3.3.36. **GH.** *Problematizare criminologică particulară.* Vorbim despre o problematizare criminologică particulară, atunci cînd ea privește laturi particulare ale cunoașterii criminologice, criminalității sau prevenirii criminalității. De altfel, generalitatea problematizării este aceeași ca a cunoștințelor, a căror căpătare a făcut-o cu **putință**.

3.4. Precizări metodologice.

3.4.1. Metodologia presupune o măsurare și numărare a descoperirilor criminologice. Ea pune în frunte mărimea unei descoperiri criminologice, numărîndu-le numai pe cele care au aceeași mărime.

3.4.2. La măsurarea însemnătății unei descoperiri științifice se pleacă de la părerea cercetătorului științific. Dacă el este de părere că trăsătura pe care a descoperit-o este esențială, atunci descoperirea lui va fi înscrisă în despărțitura însușirilor esențiale. La fel se va face și în ceea ce privește metodele, tehnicile sau procedeele, cauza sau condițiile ș.a. Nu va fi deci făcută o verificare a adevărului cunoștințelor criminologice. Nimeni nu este stăpînul adevărului, nici cei mai mari cercetători științifici, nici cei mai mulți cercetători științifici. Au căzut de-a lungul timpului numeroase adevăruri care au stat în picioare mult timp.

3.4.3. Cei care măsoară însemnătatea descoperirilor criminologice pot să schimbe locul unei descoperiri numai atunci cînd cercetătorul științific nu a spus limpede ce a descoperit în lucrarea lui științifică. Bunăoară, nu a spus că trăsătura pe care a descoperit-o este esențială.

3.4.4. Măsurarea se va face după cea mai însemnată descoperire criminologică, din care cauză nu este nevoie de o înfățișare a tuturor descoperirilor. Astfel, dacă un cercetător științific are o descoperire criminologică de mărimea A, E sau G, atunci el o va înscrie numai pe cea de mărimea A. El va înscrie însă toate descoperirile de această mărime, pentru a putea vedea care cercetător științific este mai bun dintre cei care au făcut descoperiri criminologice de mărimea A. Iată cum se va face: 1) sînt adunate toate fișele; 2) sînt alese fișele care au înscris descoperiri criminologice de cea mai mare mărime (bunăoară, mărimea C); 3) este ales cercetătorul științific care are cele mai multe descoperiri criminologice de această mărime sau cercetătorii științifici care au același număr al descoperi-

rilor criminologice de aceeași mărime (deci, C); 4) aceștia din urmă sînt recunoscuți drept cei mai buni cercetători științifici ai Institutului de Criminologie în anul supus evaluării.

- 3.4.5. Este de ajuns ca cercetătorii științifici să își înfățișeze cea mai mare descoperire criminologică, fără să aducă toată lucrarea, mai ales atunci cînd este vorba despre o carte sau un articol științific lung. Ei vor alătura numai copia paginilor care arată limpede descoperirea științifică făcută. Este nevoie a înfățișa întreaga lucrare științifică numai atunci cînd este vorba despre o teorie criminologică sau o sistematizare a cunoștințelor criminologice.
- 3.4.6. Cunoștințele criminologice sînt o împletitură dintre afirmații și argumente (teoretice și empirice). Un cercetător științific (1) poate face o afirmație, (2) poate aduce un argument care susține sau pune la îndoială o afirmație făcută de altcineva ori (3) poate face o afirmație pe care o susține cu argumente. Fiecare dintre acestea se cade a fi privită ca o descoperire științifică de sine stătătoare. Este nevoie a da o însemnătate atît de mare argumentelor (judecăților și faptelor), deoarece ele ne ajută, uneori chiar hotărîtor, să vedem adevărul afirmațiilor. Nu pot fi totuși socotite argumentele adăugătoare aduse într-o lucrare de un cercetător științific, pentru susținerea unei afirmații pe care tot el a făcut-o în altă lucrare.
- 3.4.7. În timpul cercetării, criminologul poate căpăta atît cunoștințe criminologice, cît și sociologice, psihologice sau de alt fel. Ele nu pot fi trecute cu vederea, căci sînt descoperiri științifice. De aceea, ele vor fi măsurate de rînd cu descoperirile criminologice. Bunăoară, un criminolog poate veni cu o idee despre esența societății.
- 3.4.8. Metodologia nu cuprinde și nici nu poate cuprinde lămuriri atotcuprinzătoare pe marginea fiecărei descoperiri criminologice. Este dezvăluită, mai presus de toate, esența acestora și este arătată logica folosirii acestei metodologii. Membrii Comisiei de măsurare a descoperirilor criminologice vor judeca descoperirile înfățișate de participanți, urmînd cunoștințele pe care le au despre cunoașterea științifică și cea criminologică și, neapărat, criteriile care sînt miezul metodologiei (întîietatea, generalitatea și felul).
- 3.4.9. Pentru a ușura folosirea acestei metodologii, a fost înlăturat cuvîntul „cunoștință”, dar a fost numit lucrul de care ține cunoștința. Bunăoară, este scris „cauza criminalității” în loc de „o cunoștință despre cauza criminalității” sau este scris „însușire generală a prevenirii criminalității” în loc de „o cunoștință despre o însușire generală a prevenirii criminalității”.

4. Modul de măsurare și distingere a descoperirilor criminologice

- 4.1. **Măsurarea descoperirilor criminologice și desemnarea celor care au făcut cele mai mari descoperiri criminologice în anul supus evaluării.**
 - 4.1.1. Departamentul de psihologie, securitate și drept înființează, în fiecare an, o *comisie de măsurare a descoperirilor criminologice* ale lucrătorilor săi, compusă din reprezentanți ai conducerii departamentului, ai corpului didactico-științific, și un reprezentant al administrației Institutului de Criminologie. Comisia urmează să aibă cel puțin un membru care are o descoperire de nivelul A sau B.

Departamentul începe activitatea de măsurare a descoperirilor criminologice numai atunci când cuprinde cel puțin 5 lucrători didactico-științifici (remunerați sau voluntari).

- 4.1.2. Fiecare lucrător al departamentului face înscrieri și prezintă *fișa personală de măsurare a descoperirilor criminologice* (vezi formularele alăturate) și datele adevărate (copia frânturii din lucrare și a datelor de identificare ș.a.) Comisiei de măsurare a descoperirilor criminologice. În fișă, este înscrisă cea mai mare descoperire sau cele mai mari descoperiri, atunci când acestea sînt de nivelul A sau B.
- 4.1.3. Comisia de măsurare a descoperirilor criminologice verifică corectitudinea datelor din fișele personale de măsurare a descoperirilor criminologice, folosindu-se de materialul doveditor alăturat, și consemnează cea mai mare descoperire înscrisă în fiecare fișă. Comisia poate cere date adăugătoare, atunci când este de părere că materialele alăturate nu sînt îndeajuns pentru a verifica corectitudinea datelor înscrise în fișă.
- 4.1.4. În temeiul rezultatelor căpătate, Comisia de măsurare a descoperirilor criminologice desemnează lucrătorii care au făcut cele mai mari descoperiri criminologice în anul supus evaluării și înaintează lista acestora rectorului, pentru conferirea unor *diplome de merit* de clasa I, II și III, după mărimea descoperirilor criminologice făcute. Cea mai înaltă este clasa I. În diplomă, este înscrisă mărimea descoperirii făcute.
- 4.1.5. Dacă reiese, din datele înscrise în fișele personale de măsurare a descoperirilor criminologice și consfințite de comisie, că cineva a făcut o descoperire criminologică de mărimea A sau B, atunci Comisia de măsurare a descoperirilor criminologice înaintează, Senatului Institutului de Criminologie, propunerea de a îi conferi titlul onorific *Doctor honoris causa* autorului acestei descoperiri. De asemenea, comisia face propunerea de a înainta candidatura acestuia pentru o distincție de stat și de nivel local.

4.2. Distincții speciale.

- 4.2.1. De distincții speciale se bucură lucrătorii didactico-științifici ai Institutului de Criminologie sau din afara acestuia care au făcut descoperiri criminologice de mărimea A și B.
- 4.2.2. Orice lucrător didactico-științific al Institutului de Criminologie poate înainta o fișă (vezi formularele alăturate) care conține una sau mai multe descoperiri criminologice de mărimea A sau B făcute de el, de un alt lucrător al institutului sau din afara acestuia, oricare ar fi data acestei descoperiri.
- 4.2.3. Comisia anuală de măsurare a descoperirilor criminologice verifică corectitudinea datelor înscrise în fișă, folosindu-se de materialul doveditor alăturat. După consfințirea celor înscrise în fișă, comisia înaintează, Senatului Institutului de Criminologie, propunerea de a îi conferi titlului onorific *Doctor honoris causa* autorului.

5. Prevederi finale

- 5.1. Măsurarea descoperirilor criminologice și desemnarea celor care au făcut cele mai mari descoperiri criminologice are loc pînă la decada criminologică.

- 5.2. În calcul sunt luate numai lucrările care au văzut lumina tiparului în anul supus evaluării.
- 5.3. Prorectorul pentru știință întocmește proiectul ordinului de distincție cu diplome și premii a lucrătorilor didactico-științifici care au făcut cele mai mari descoperiri criminologice și îl înaintează, pentru aprobare și semnare, rectorului.
- 5.4. Mărimea premiilor bănești este stabilită anual de către conducerea Institutului de Criminologie.
- 5.5. Eventualele împrejurări nereglementate expres sînt judecate de Comisia de măsurare a descoperirilor criminologice în spiritul prezentului regulament, prin votul majorității simple.

FIȘĂ PERSONALĂ
DE CONSEMNARE ȘI MĂSURARE A
DESCOPERIRILOR CRIMINOLOGICE

Numele și prenumele _____

Subdiviziunea sau instituția _____

Funcția _____

Titlul științific _____

Anul _____

Descoperirea criminologică și denumirea lucrării științifice	Mărimea	Numărul
TOTAL		

Semnăturile membrilor

Comisiei de măsurare a descoperirilor științifice

FIȘĂ
DE CONSEMNARE ȘI MĂSURARE A
DESCOPERIRILOR CRIMINOLOGICE

Numele și prenumele _____

Subdiviziunea sau instituția _____

Funcția _____

Titlul științific _____

Anul _____

Descoperirea criminologică și denumirea lucrării științifice	Mărimea	Numărul
TOTAL		

Semnăturile membrilor
Comisiei de măsurare a descoperirilor științifice